

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Bakalářská práce

Nikola Drozdová

MNOHOŽENSTVÍ MEZI MUSLIMY V RUSKÉ FEDERACI

**POLYGYNY AMONGST MUSLIMS IN THE RUSSIAN
FEDERATION**

Praha 2022

Vedoucí práce: PhDr. Stanislav Tumis, M.A, Ph.D

Děkuji PhDr. Stanislavu Tumisovi, M.A, Ph.D. za odborné vedení při psaní mé bakalářské práce, za cenné rady a trpělivost. Dále děkuji mé rodině, přátelům a příteli za psychickou podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechnu použitou literaturu i prameny a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání stejného nebo jiného titulu.

V Praze 28.7.2022

Nikola Drozdová

Abstrakt (česky):

Tato bakalářská práce se zabývá čím dál více rozšířenému tématu týkající se mnohoženství mezi muslimy v Ruské federaci. Představuje a rozebírá oblasti jeho praktikování, jeho odpůrce a přívržence. Analyzuje fakta pro a proti a srovnává postavení mnohoženství v rámci ruského práva a zákonu a v rámci islámského práva šaría. Podává informace o průběhu snahy jeho legalizace na území Ruska.

Abstract (in English):

This bachelor thesis deals with the increasingly widespread polygamy among Muslims in the Russian Federation. It focuses on the areas of its practice, the development of its legalization and presents its greatest adherents and opponents, the facts for and against. It compares its position under Russian law and Sharia law. It provides information about the legalization process on the territory of Russia.

Аннотация (на русском языке):

Эта бакалаврская работа посвящена все более широкому распространению полигамии среди мусульман в Российской Федерации. Она фокусируется на областях своей практики и развития ее легализации и представляет ее самых больших сторонников и противников, факты за и против. Она сравнивает свое положение с российским законодательством и законами шариата. Предоставляет информацию о процессе легализации на территории России.

Klíčová slova: mnohoženství, Rusko, Čečensko, islám, šaría.

Keywords: polygyny, polygamy, Russia, Chechnya, Islam, Sharia.

Ключевые слова: многоженство, Россия, Чечня, ислам, шариат.

Obsah

1 Úvod	7
2 Historický vývoj mnohoženství napříč kulturami	9
2.1 Obecné představení pojmu polygamie.....	9
2.2 Polygamie v islámu.....	9
2.3 Polygamie v křesťanství.....	10
3 Vývoj islámu na území Ruské federace	12
3.1 Do rozpadu Sovětského svazu.....	12
3.2 Po rozpadu Sovětského svazu.....	12
4 Výskyt mnohoženství	16
4.1 Oblasti s častým výskytem mnohoženství.....	16
5 Srovnání postavení	20
5.1 Srovnání postavení v rámci ruského a islámského práva.....	20
5.2 Typy muslimských ruských rodin.....	22
5.3 Druhy polygammních svazků.....	23
5.4 Nejčastější dotazy ohledně polygammních sňatků.....	24
5.5 Rozvod podle šarií (talaq)	25
6 Otázka legalizace v Rusku	27
6.1 Chronologie důležitých událostí týkajících se mnohoženství.....	27
6.2 Legalizace mnohoženství v Ingušsku.....	27
6.3 Případ protizákonného sňatku v Čečensku.....	28
6.4 Přívrženci legalizace mnohoženství.....	29
6.5 Odpůrci legalizace mnohoženství.....	35
7 Závěr	40
8 Seznam použitých zdrojů a literatury	42

8.1 Literatura.....	42
8.2 Elektronické nosiče a WWW stránky.....	42
Příloha č.1.....	47
Slovníček pojmů.....	47

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je vývoj mnohoženství mezi muslimy na území Ruské federace. Kořeny islámu v Rusku sahají až do sedmého století našeho letopočtu a islám je druhým nejrozšířenější náboženstvím v Rusku. Ačkoliv pojem mnohoženství může vyvolávat rozporuplné obavy a je často označován jako archaický, jako minulost, pro civilizovanou společnost „krok zpět“, v některých společnostech je uznáváno, a dokonce nadále praktikováno. Na to chce tato bakalářská práce upozornit.

Práce je členěna do pěti kapitol. Cílem první kapitoly je vymezení pojmu mnohoženství a jeho dopadu napříč kulturami, náboženstvími na příkladu křesťanství a islámu. Je doplněna průzkumem zaměřujícím se na místa s největším výskytem polygamních sňatků na světě.

Druhá kapitola mapuje vznik a vývoj islámu na území Ruské federace před a po rozpadu Sovětského svazu, který považuje za milník jeho největšího rozvoje. Dále rozděluje muslimy do skupin podle dvou kritérií, a to podle příslušnosti ke hlavním islámským proudům (sunnité, šíité) a podle příslušnosti k právním interpretačním školám. Kapitulu uzavírá analýza participace muslimů v ruském politickém prostředí, jsou jmenovány nejdůležitější muslimské politické strany a jejich vývoj.

Třetí kapitola rozděluje Rusko na čtyři oblasti s největším podílem muslimského obyvatelstva a stručně komentuje jejich historii, původ, vznik. Dále informuje o dvou největších a nejdůležitějších organizacích, sdružující muslimy – Ústřední duchovní rady muslimů a Rady ruských muftí a pojednává o vztahu mezi ruskou vládou a těmito organizacemi.

Cílem čtvrté kapitoly je srovnání postavení mnohoženství v rámci ruského práva a v rámci islámského práva – šaría. Analyzuje a interpretuje sůry z Koránu a popisuje tradiční muslimskou rodinu, druhy polygamních sňatků a důvody, vedoucí ke vzniku těchto polygamních sňatků a k zániku, tedy rozvodu (*talaq*).

Poslední, pátá kapitola, chronologicky seřazuje nejdůležitější události, které proběhly za posledních 23 let a vedly k vyvolání diskusí v ruské společnosti a v mediálním prostoru. Představuje přívržence a odpůrce z řad politických,

náboženských i vědeckých a snaží se vytvořit „profil“ typického přívržence a odpůrce, najít nejčastější fakta pro a proti, o které se tyto dva tábory opírají.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat situaci okolo současného vývoje mnohoženství v Rusku za pomoci dostupných zdrojů a zodpovědět na otázky ohledně pravděpodobnosti jeho legalizace v budoucnu a samotné míry aktuálnosti tohoto fenoménu pro Rusko.

I přes poměrně velkou aktuálnost tohoto tématu v Ruské federaci, neexistuje velké množství knižních publikací, s ním spojených. V českém prostředí se čas od času objevují internetové články, informující o zásadních událostech, ale to je vše, co české prostředí nabízí. Bohužel v něm nenajdeme žádné jiné publikace. V mezinárodním prostředí to s dostupnými publikacemi není o moc lepší. Ale i přesto najdeme publikace, které se přímo tomuto tématu podrobněji věnují, například Izabela Kończak (*Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation*), nebo se jej dotýkají Světlana Lurie (*Experience of Contemporary Russian Muslim Polygamous Families: Narrative Analysis*) s Guzel Ilgizovnou Galievovou (*Polygamy As a Form of Marriage: Based on Sociological Research*), které tato bakalářská práce cituje a hlavně i díky nim mohla vůbec vzniknout, jelikož vytvořily důležitý podklad. Většina citací byla přeložena z ruského nebo anglického jazyka. Práce má za cíl být i jednou z prvních, ne-li první publikací v češtině, která se podrobněji bude zabývat touto problematikou, která není příliš populární v české společnosti.

Hlavním pilířem této bakalářské práce jsou internetové publikace z ruských zpravodajských webů, jako jsou *interfax.ru*, *realnoevremya.ru*, *umma.ru* a další. Pro tyto weby se často vyjadřují jak přívrženci, tak i odpůrci legalizace mnohoženství a jsou doplněny o aktuální, popřípadě nové informace související s tématem této práce. Jsou často jedinými dostupnými zdroji. Oceňuji ochotu novinářů, kteří ve většině případů články doplnili i vyjádřeními největších znalců na ruské i islámské právo a islám celkově. Jsem přesvědčena, že bez nich bychom dodnes žádná dostupná vyjádření neměli k dispozici.

2 Historický vývoj mnohoženství napříč kulturami

2.1 Obecné představení pojmu polygamie

Podle *Sociologické encyklopedie*, vydané Sociologickým ústavem Akademie věd ČR je mnohoženství, tedy polygamie, definováno následovně:

Polygamie – (z řec. polys = mnohý; gamos = sňatek) – příbuzenské pravidlo, které umožňuje, aby počet osob v manželství byl vyšší než dvě. Toto obecné pravidlo nepokrevního příbuzenství je opačné k pravidlu monogamie, které připouští pouze sňatek mezi dvěma osobami.¹

Nejčastěji je polygamie spojována s islámem, jelikož v tomto prostředí je sociálně a nábožensky uznávána, ovšem existuje i řada dalších náboženství, kde se vyskytovala či stále vyskytuje možnost mít oficiálně i neoficiálně více partnerů. Z výzkumu Centra pro výzkumy PEW, provedeným mezi roky 2010 a 2018 vyplývá, že Subsaharská Afrika je místem, kde je v některých státech až 36 % polygamiálních sňatků. Na prvních třech příčkách se umístily státy Burkina Faso, Mali a Gambie. Překvapivým faktem je, že čísla byla vysoká i u křesťanských rodin nebo rodin, vyznávajících *lidová náboženství*². Objevila se i mezi lidmi, nevyznávajícími žádné náboženství.³ Nemůžeme tedy v žádném případě tvrdit, že mnohoženství se v dnešní době týká pouze islámského náboženství nebo oblasti Blízkého a Středního východu.

2.2 Polygamie v islámu

„Když Mohammad představil islámské učení, byla v Arábii polygamií praxe běžná a ve společenském životě hluboce zakořeněná. V otázce způsobů soužití zde existovala značná volnost. Byla možná nejen polygamie a soužití s konkubínami, ale i polyandrie, manželé si též mohli vyměnit manželky mezi sebou. Rozvod byl poměrně snadný pro ženu i muže a někdy nemuselo být jasné, kdy se jedná o střídání manželských svazků a kdy už o prostou promiskuitu.“⁴

¹ Polygamie – Sociologická encyklopedie. [online]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Polygamie> (staženo 29.6.2022).

² *Lidová náboženství* = pojem, který v religionistice a etnologii označuje různé náboženské formy a projevy, které se liší od praktik organizovaného náboženství, byť s nimi obvykle nějak souvisejí.

³ Polygamy is rare around the world, Pew Research Center [online]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/12/07/polygamy-is-rare-around-the-world-and-mostly-confined-to-a-few-regions/> (staženo 16.7.2022).

⁴ POTMĚŠIL, J. Šarī'a: úvod do islámského práva. Praha: Grada, 2012.

Korán nemohl trpět jakýkoliv chaos nebo sebemenší nezodpovědnost v rámci manželských vztahů. Proto se změna dotkla i těchto zažitých společenských zvyků. Došlo k reorganizaci institucí manželství, upravení zvykových práv. Některá práva byla zakázána úplně.

V rodinném právu oproti předchozí praxi zakotvuje pouze jeden model soužití, a to omezenou polygamií (jeden muž může mít maximálně čtyři manželky), která mimo jiné řeší „sociální“ zabezpečení „válečných“ vdov. Zakazuje též institut adopce (obcházeno uznáním dítěte za vlastní). „Obvěnění“ (*mahr*) – *de facto* cena (výkupné) za nevěstu – se už nevyplácí otcí, ale přímo nevěstě. *Mahr* tak představuje sociální pojistku pro případ rozvodu či ovdovění. Dále je ztížen rozvod stanovením čekací lhůty (*'idda*), během které lze rozhodnutí rozvést se vzít zpět. V dědickém právu je přiznán ženám a nejbližším zemřelého fixní dědický podíl – oproti minulosti, kdy ženy nedědily nic, jde o zlepšení jejich postavení, byť podíl žen tvoří většinou jen polovinu podílu muže.⁵

2.3 Polygamie v křesťanství

Není tajemstvím, že v dnešní době je polygamie v křesťanském světě spojována hlavně s Církví Ježíše Krista posledních dní neboli mormony. Základem učení mormonů je samozřejmě Bible, ale patří k němu i *Kniha Mormon*, *Kniha Smluv a nauk* a *Drahocenná perla*.

Právě výše upomenutá *Kniha Smluv a nauk* obsahuje článek 132 o manželství, kde se přikazuje praktikování mnohoženství v mormonské komunitě.

„Tento článek se opírá o vidění, které měl J. Smith dne 12. června roku 1843. V tomto vidění Pán zjevuje svému služebníku Josephovi mimo jiné toto: ... jestliže si muž vezme za manželku pannu a zatouží si vzít jinou a ta první s tím souhlasí, a když si vezme druhou a jsou panny a nejsou zasnoubené jinému muži, pak jedná spravedlivě; nemůže se jednat o cizoložství s tou, která patří jemu a nikomu

⁵ POTMĚŠIL, J. Šarī'a: úvod do islámského práva. Praha: Grada, 2012.

jinému. A i když je mu dáno deset panen podle tohoto zákona, nemůže se jednat o cizoložství, protože mu náležejí a byly mu dány; proto jedná spravedlivě.“⁶

Čtvrtý prezident mormonské církve, Wilford Woodruff (1808–1898), vydal v roce 1890 známý *Manifest proti mnohoženství*, jehož obsah se týkal oficiálního zákazu mnohoženství členům církve.

Heczko dále ve své akademické práci píše:

„Praxe mnohoženství byla oficiálně zrušena ne z věroučných důvodů, ale jako podvolení se zákonům Spojených států amerických. Vláda Spojených států samozřejmě nemohla tolerovat ve svém rámci území (stát), kde se veřejně a oficiálně propagovalo mnohoženství, a proto vyvíjela na mormonskou komunitu stále větší tlak.“⁷

Zato v Africe i dnes nemají některé církve s mnohoženstvím žádný problém (i proto procenta v průzkumu uvedeném v kapitole 2.1 byla tak vysoká). například nigerijská *Household of God* nebo keňská *Anglican Church*.

⁶ HECZKO, S. Fenomén polygamie z religionistického hlediska [online]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/44658/BPTX_2010_2_11270_RZSZTKT14_58704_0_114562.pdf (staženo 26.7.2022).

⁷ HECZKO, S. Fenomén polygamie z religionistického hlediska [online]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/44658/BPTX_2010_2_11270_RZSZTKT14_58704_0_114562.pdf (staženo 26.7.2022).

3 Vývoj islámu na území Ruské federace

3.1 Do rozpadu Sovětského svazu

První přítomnost islámu na dnešním území Ruské federace sahá až do sedmého století, tedy století vzniku islámu samotného. Souviselo s pronikáním Arabů do oblasti Derbentu v dnešním Dagestánu.⁸

Podle Hanuše Nykla došlo k prvnímu oficiálnímu přijetí islámu za státní náboženství v roce 922 ve Volžském Bulharsku. To se ve své době stalo nejsevernější muslimskou zemí.

„Ještě širší význam pro danou oblast mělo přijetí islámu mocnou Zlatou hordou v roce 1312. K začleňování rozsáhlejších muslimských oblastí do ruského státu dochází za vlády Ivana IV. Hrozného. Od této doby se islám stává nedílnou součástí ruského státu. Další muslimské oblasti se stávají součástí Ruska v 18. století, kdy Kateřina II. připojuje Krym a Rusko zahajuje expanzi do středoevropských stepí. V 19. století se do Ruské říše začleňuje Kavkaz a završuje se ovládnutí Střední Asie.“⁹

3.2 Po rozpadu Sovětského svazu

V dobách existence Sovětského svazu se největší počet muslimského obyvatelstva nacházel v Kazachstánu, Tádžikistánu, Uzbekistánu a dalších státech oblasti Střední Asie. Po rozpadu Sovětského svazu na konci roku 1991, se tyto státy ocitly mimo hranice Ruska.

Po rozpadu Sovětského svazu došlo k rychlému šíření islámu. V rámci RSFSR byla organizačně oddělena duchovní správa volžsko-uralského a kavkazského areálu. Na počátku devadesátých let dvacátého století došlo pod vlivem různých faktorů k decentralizaci muslimské správy, vznikla řada dalších sdružení muslimských náboženských obcí.¹⁰ Jestliže v roce 1988 bylo v Sovětském svazu zaregistrováno 402 mešit, pak v roce 1991 číslo vzrostlo až na

⁸ NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Russia Altera. str. 234.

⁹ NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Russia Altera. str. 235.

¹⁰ NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Russia Altera. str. 240.

1602 mešit. Na začátku roku 2000 bylo zaregistrováno 3098 muslimských sdružení, která zahrnovala 2933 mešit a 114 duchovních vzdělávacích zařízení.¹¹

Je třeba brát na vědomí, že tato oficiální čísla určitě neodpovídají skutečným údajům, které jsou mnohokrát vyšší. Podle údajů z roku 2006 je v Rusku více než 8000 mešit, které byly postaveny především z peněz ze zahraničí – Turecka, Íránu a Saúdské Arábie.¹² Skutečný počet mešit a dalších fungujících zařízení je prakticky nemožné zjistit, protože mnoho z nich není ani zaregistrováno, nebo se jedná pouze o místnosti v domech, ve kterých se muslimové shromažďují, provádějí modlitby apod.

Nejdůležitějším aspektem islámského znovuzrození bylo založení a následný rozvoj systému náboženské výuky. Náboženská výuka ale měla různorodý vývoj, i kvůli kterému nemůžeme islám v Rusku označit za jednotný.

Muslimy v Rusku můžeme rozdělit podle několika kritérií. Dělení podle oblastí, ve kterých se muslimové vyskytují, se nachází v další kapitole.

V této kapitole si rozdělíme muslimy podle jejich příslušnosti k islámským interpretačním školám a také podle jejich příslušnosti k největším dvěma větvím. Je třeba si uvědomit, že muslimové jak v Rusku, tak i ve světě nejsou jednotní a v mnohém se odlišují.

Dvěma největšími islámskými proudy na světě jsou sunnité a šiíté. Ve své publikaci je popisuje Josef Kubeš.

Sunnité jsou stoupenci hlavního proudu islámu, který se dále dělí na čtyři uznané právní školy. Tvoří 90 % celkové populace muslimů na světě. Podle Kubeše se sunnité sami označují jako stoupenci *sunny*¹³. tzn. že odmítají každou úchytku od pravidel, stanovených v *Koránu* a *sunně*. Podle sunnitského pojetí, šiíté opustili sunnu. Hlavním rozdílem mezi nimi je pojetí právoplatných Prorokových nástupců. Sunnité považují první tři chalífy – *Abú Bakra*, *Umara* a *Uthmána* stejně jako Alího za právoplatné nástupce. Zato šiíté uznávají jako

¹¹ ČERNYŠEVA J.S. История ислама в России [online]. Dostupné z: <https://topref.ru/referat/165750.html> (staženo 16.7.2022).

¹² SMITH M.A.Dr, Islam in the Russian Federation [online]. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/94458/06_Nov.pdf (staženo 16.7.2022).

¹³ *Sunna* = muslimská tradice, po *Koránu* druhý soubor autoritativních ustanovení.

jediného právoplatného nástupce Proroka, Alího. Je třeba dodat, že v náboženské praxi se tyto dva proudy výrazně neliší.¹⁴

O jednotě ruského islámu píše ve své knize *Náboženství v ruské kultuře* Hanuš Nykl.

„Islám v Ruské federaci není jednotný ani z věroučného a organizačního hlediska. Většina ruských muslimů jsou sunnitě náležející k hanafijskému madhabu (právní interpretační škole). Hanafijský směr je nejrozšířenější výkladovou školou i v rámci světového islámu. Náleží k němu většina muslimů ve volžském areálu a některé oblasti severního Kavkazu. Většina národů severního Kavkazu naopak patří k šafiovskému madhabu. K němu se řadí Čečenci, Ingušové a většina dagestánských národů. Zároveň můžeme najít i menší počet příznivců hanbalovského madhabu.

V severokavkazské oblasti byly v minulosti také široce rozšířené súfijské řády (taríqa). Od devadesátých let proniká na Kavkaz a do dalších oblastí Ruska saláfismus, včetně jeho radikálně džihádistických odnoží, pro něž se vžil název wahhábismus. Ten je do značné míry spojen s vlivem arabských zemí, především Saúdské Arábie.“¹⁵

Šiité jsou v Rusku menšinou. Většina ruských šiitů náleží k *džafárovskému madhabu*. Z autochtonních národů ho zastupují pouze národ Tátů a částečně Lezgů. Nicméně díky ázerbajdžánské diaspoře je poměrně hojně rozšířen. Podle sčítání lidu z roku 2010 dosahuje počtu 600 tisíc osob.¹⁶

Po rozpadu Sovětského svazu se muslimové také začali aktivněji projevovat v politické sféře. V polovině roku 1990 vznikla politická strana *Islámská strana znovuzrození*. Ta sice neměla celostátní vliv, ale ovlivnila regiony jako je Dagestán, odkud pocházela většina z celkového počtu tří až pěti tisíců přívrženců. Strana zanikla v roce 1994. Její krátká existence měla obrovský

¹⁴ KUBEŠ, J. Islám – sunnitě a šiité [online] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2005/MVE413/um/islam_sunite_siite.pdf (staženo 30.7.2022).

¹⁵ NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Russia Altera. str. 238.

¹⁶ NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Russia Altera. str. 238.

význam v tom, že položila základ a podnět k vytvoření dalších politických stran. Navíc byla oficiálně uznána a zaregistrována.¹⁷

Mezi další strany patřily: *Všeruské muslimské sociální hnutí Nur*, *Svaz muslimů Ruska* a *Islámská komise Ruska*. Jejich založení a objevení bylo většinou spojováno s obdobím před volbami do Státní dumy nebo před začátkem prezidentské kampaně.

„Jejich cíle byly pragmatické, nebyly spojeny s islámem, ten využívaly pouze pro to, aby voliči podporovali jejich lídry. Během voleb do parlamentu v roce 1995 dostala strana Nur 0,58 % hlasů (v Čečensku a Ingušsku 23 %). Podobného výsledku dosáhla ve volbách v roce 1999 i Islámská komise Ruska. Mezi lety 1995 a 1996 chtěli politici získat co nejvíce hlasů od muslimů, např. Boris Jelcin vedl velkou kampaň, ve které si získával muslimy. Ti ho ve volbách roku 1996 podpořili. Posledním pokusem muslimů účastnit se politického života bylo v roce 2003 založení Islámské strany Ruska v čele s dagestánským podnikatelem Magomedem Radžabovem. Ve volbách získal pouze 0,25 % hlasů, a tak z politické scény strana opět zmizela.“¹⁸

¹⁷ SADÍLKOVÁ V., *Islám a muslimové v Rusku, vztah Ruska k zemím Blízkého východu*, Publikováno: 2012 [online] Dostupné z: https://theses.cz/id/p5owsl/?lang=cs;zoomy_is=1 (staženo 26.7.2022).

¹⁸ SADÍLKOVÁ V., *Islám a muslimové v Rusku, vztah Ruska k zemím Blízkého východu*, Publikováno: 2012 [online] Dostupné z: https://theses.cz/id/p5owsl/?lang=cs;zoomy_is=1 (staženo 26.7.2022).

4 Výskyt mnohoženství

4.1 Oblasti s častým výskytem mnohoženství

„V Rusku žije 20 milionů muslimů, a proto je naše země do určité míry součástí islámského světa.“

Ruský ministr zahraničí, Sergej Lavrov, 2005¹⁹

V Ruské federaci najdeme několik republik, ve kterých převládá muslimské obyvatelstvo. Z výsledků sčítání lidu z roku 2002 vyplývá, že tradičně muslimské národy tvoří většinu populace v těchto sedmi republikách: Ingušská republika (98 %), Čečenská republika (96 %), Dagestán (94 %), Kabardsko-Balkarsko (70 %), Karačajevsko-Čerkesko (54,6 %), Baškortostán (54,5 %) a Tatarstán (54 %).²⁰

Podle Ravila Gajnutdinova, hlavního imáma moskevské mešity a předsedy Rady muftíků Ruska, lze ruské muslimy rozdělit do tří skupin podle regionu jejich bydliště. První region, Sibiř a Dálný východ, je vzdálený od centra; druhý je v centrálních oblastech podél řeky Volhy, Uralu a Moskvy; třetím je Severní Kavkaz.²¹

Světlana Lurie ve své práci rozděluje muslimské oblasti do čtyř následujících regionů:

Prvními dvěma jsou Severní Kavkaz a Volžsko-Uralský region, které muslimové obývají již staletí, a tím pádem je nemůžeme považovat za diasporu. Severní Kavkaz se odlišuje v mnohém, ať už geografickou vzdáleností nebo minimálním počtem etnických Rusů: v Karačejevsko-Čerkeském regionu je to 30 %, v Kabardsko-Balkarsku 22 %, v Dagestánu 3 % a v Čečensku dokonce pouhé 1 % etnicky ruského obyvatelstva.

Dále zmiňuje, že Baškirové a Tataři ve Volžsko-Uralském regionu se dokázali lépe integrovat do federace a do ruské kultury, ale také žijí na muslimské půdě, jelikož tento region konvertoval k islámu již v devátém století.

¹⁹ SMITH, M. A. Islam in the Russian Federation [online]. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/94458/06_Nov.pdf (staženo 10.6.2022).

²⁰ SILANTIYEV, R. Новейшая история ислама в России [online]. Dostupné z: <https://www.litres.ru/roman-silantev/noveyshaya-istoriya-islama-v-rossii/chitat-onlayn/> (staženo 10.6.2022).

²¹ MALAŠENKO, A.: Islam in Russia [online]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40972148> (staženo 20.4.2022).

Západní Sibiř a Moskevská oblast jsou regiony, kde se teprve nedávno zformovaly velké muslimské komunity. Jenom v Moskvě žije okolo dvou milionů muslimů, jak etnických, tak i přistěhovalců z blízkého zahraničí. Moskvu můžeme tedy považovat za jedno z center ruského islámu. Sídli zde také jedna z nejdůležitějších muslimských organizací – Duchovní správa muslimů Ruské Federace, která byla založena v roce 1994 a jejím předsedou je od jejího vzniku duchovní Ravil Gajnutdin. V Moskvě se rovněž nachází hlavní mešita Ruska a výrobní tzv. *halal*²² výrobků, které se poté distribuují do celého Ruska i postsovětského prostoru.

Západní Sibiř, zejména bohaté autonomní okruhy jako Jamalo-něnecký a Chantymansijský (Jugra) se staly novým domovem pro desetitisíce muslimů ze severního Kavkazu, z Povolží-Uralu, Ázerbájdžánu a ze střední Asie. Emigrovali do těchto oblastí od šedesátých let 20. století za práci na naftových a plynových polích. Tito migranti, kteří dnes ovládají významnou část maloobchodního prodeje na trhu (doprava, potraviny, oblečení a nábytek) ze západní Sibiře, se ukázali být natolik finančně úspěšní, že v zemi nebo regionech jejich původu se stalo být módním vzít si „Seveřana“ – tedy migranta, který dosáhl úspěchu na západní Sibiři.

Mimo tyto zmíněné čtyři hlavní regiony se muslimové nacházejí v každém větším městě, včetně Vladivostoku a Južno-Sachalinsku. Nicméně i ve venkovských oblastech najdeme muslimské obyvatelstvo, které obdělává zemědělskou půdu, opuštěnou domorodými obyvateli.

Celkově tvoří podíl muslimského obyvatelstva okolo 10 % (tj. 14,5 mil.) z celkového počtu 146 milionů obyvatel Ruské federace.²³ Podle odhadů odborníků jsou konečná čísla mnohonásobně vyšší, jelikož velkou roli hraje také příliv nelegálních i legálních migrantů z postsovětských republik (Tádžikistán, Uzbekistán, Kazachstán aj.), přijíždějících primárně za prací, přivýdělkem, kteří se rovněž identifikují jako muslimové.

²² *Halal* = arabsky „povolené“. V islámském právu se takto označuje vše, co je muslimovi dovoleno (zejména potraviny).

²³ LARUELLE M., Ислам в России. Поиск баланса между безопасностью и интеграцией, [online]. Publikováno: prosinec 2021 Dostupné z: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/laruelle_russie_islam_ru_2021.pdf (staženo 17.7.2022).

Za centrum celého ruského islámu je považována metropole Tatarstánu, tedy město Kazaň. Zde byla také v roce 1998 založena Ruská islámská univerzita, která představuje úplně první islámskou univerzitu na území Ruska.

Muslimská náboženská vzdělávací síť se skládá z více než stovky islámských vysokých škol a *madras*. V roce 2000 bylo v Ruské federaci přes sedm tisíc mešit (více než v Egyptě se 75 miliony obyvatel), 3 098 registrovaných muslimských komunit a 114 muslimských vzdělávacích institucí.²⁴

V Rusku nicméně neexistuje jednotná všeruská náboženská muslimská komunita nebo obec – *umma*, která by všechny tyto instituce a komunity sdružovala. V roce 1992 se rozpadla Duchovní správa muslimů evropské části Ruska a Sibíře, která existovala více než 200 let v Ufě. To vedlo ke vzniku více než 40 muftiátů, Ústřední duchovní rady muslimů a Rady ruských muftí, kterou vedl Ravil Gajnutdinov. Tyto dvě rady mezi sebou vedou boj o věřící a také o to, kdo bude reprezentovat muslimy na vládní úrovni a také za hranicemi.²⁵

O vztazích mezi těmito dvěma největšími organizacemi a ruskou vládou se zmiňuje ve svém článku *Moscow and the Mosque: Co-opting Muslims in Putin's Russia*, Robert D. Crews.

Crews píše, že vztah Kremlu k islámu je rozporuplný. Ruská vláda sice pracuje na tom, aby zdůraznila svůj osobitý způsob tolerance islámu a všech s ním souvisejících organizací, ale tím, že si vybírá, s kým bude jednat na celostátní úrovni riskuje, že si vytvoří nové nepřátele. Kreml prohlašuje islám za tradiční ruské státní náboženství, jehož hodnoty a vyznavače chrání a respektuje, na druhou stranu vyvolává mezi nemuslimským obyvatelstvem obavy z určitých interpretací islámu (autor zřejmě naráží na *wahhábismus*²⁶, *saláfismus*) a označuje někdy i celé regiony za „laboratoře islámské militantnosti“.²⁷

Toto selektivní prosazování islámu, koresponduje podle Crewse s cíli Putinovy zahraniční politiky.

²⁴; PRAZAUSKAS, A. Russia and Islam, [online] Dostupné z: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/int/int_0803c.pdf (staženo 26.4.2022).

²⁵ MALAŠENKO, A. Ислам и политика в России. [online]. Dostupné z: http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf (staženo 20.4.2022).

²⁶ *Wahhábismus* = fundamentalistický proud v rámci sunnitského islámu, který je v současnosti státní ideologií Saúdské Arábie.

²⁷ DE CREWS, R. Moscow and the Mosque: Co-opting Muslims in Putin's Russia. [online]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/24483590> (staženo 20.3.2022).

„Putinovo potvrzení historických vazeb islámu k Rusku spolu s prohlášením tehdejšího prezidenta Dmitrije Medveděva v Káhiře v roce 2009 (které Putin zopakoval v Ufě), že Rusko je ‚organickou součástí‘ muslimského světa, zarámovalo snahu Moskvy obnovit svůj status velmoci v Asii a na Blízkém východě. Taková prohlášení rovněž představují odpověď, nicméně utlumují rostoucí domácí sbor xenofobních a rasistických invektiv, které populističtí politici a pravicové organizace směřují proti ruským imigrantům.“²⁸

Crews uzavírá svůj článek názorem, že ruská vláda se nachází v nepříjemné situaci kvůli islámskému pluralismu a různorodosti islámských praktik. Ruská vláda hazarduje s výběrem těch „pravých vykladačů islámského učení“ a ztratila podporu těch muslimů, kteří neuznávají tajné dohody mezi muslimskými a ruskými, vládními autoritami. Ovšem budou to sami muslimové, kteří se rozhodnou, kdo získá pravomoc hovořit jejich jmény, nehledě na to, jaké kroky podnikne ruská vláda, v čele s Putinem.²⁹

²⁸ DE CREWS, R. Moscow and the Mosque: Co-opting Muslims in Putin's Russia. [online]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/24483590> (staženo 20.3.2022).

²⁹ DE CREWS, R. Moscow and the Mosque: Co-opting Muslims in Putin's Russia. [online]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/24483590> (staženo 20.3.2022).

5 Srovnání postavení

5.1 Srovnání postavení v rámci ruského a islámského práva

V souladu s legislativou Ruské federace je mnohoženství na celém jejím území bez jakýkoliv výjimek zakázáno. Rodinný zákoník (*Semejnyj kodeks*), hlavní zdroj rodinného práva v Rusku, přijatý a podepsaný 29. prosince 1995 Borisem Jelcinem, uvádí:

„Rodinný zákoník Ruské federace“ ze dne 29. prosince 1995 N 223-FZ (ve znění ze dne 2. července 2021)

RF IC Článek 14. Okolnosti bránící manželství

Manželství mezi:

osobami, z nichž alespoň jedna osoba je již v jiném registrovaném manželství;

blízkými příbuznými (příbuzní v přímé vzestupné a sestupné linii /rodiče a děti, dědeček, babička a vnoučata/, plnokrevní a polokrevní /mající společného otce nebo matku/ bratři a sestry);

adoptivními rodiči a adoptovanými dětmi;

osobami, z nichž alespoň jedna osoba byla soudem uznána nezpůsobilou pro duševní poruchu.

V souladu s Čl. 14 Zákoníku o rodině Ruské federace mohou vstoupit do manželství pouze osoby, které nejsou v době podání žádosti u matričního úřadu sezdané. To znamená, že ženatý muž, který chce vstoupit do manželského vztahu s jinou ženou, musí nejprve oficiálně ukončit vztah s manželkou.“³⁰

I přesto, že je mnohoženství zakázáno, nepodléhá jeho praktikování žádnému trestu. Takto se v rozhovoru pro *Russia Beyond* vyjádřil odborník na rodinné právo Jurij Kapštyk:

„V rodinném zákoníku z roku 1969 se za odhalení skutečnosti mnohoženství předpokládal trestní postih v podobě odnětí svobody na dva až tři roky

³⁰ СК РФ Статья 14. [online]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8982/eff2fdb151dc56cf74a0a70b3dbef1475c08d5c0/#dst100059 (staženo 28.6.2022).

v závislosti na počtu sňatků, poté toto bylo zrušeno. Nyní se tento problém v rodinném zákoníku nijak neodráží.³¹

Úplným protikladem je systém islámského náboženského práva odvozený z náboženských zásad islámu (zejména z koránu a *hadísů*³²), takzvaná *šaría*³³, která je návodem pro věřící, jak by měli žít, zabývá se běžnými záležitostmi života včetně politiky, ekonomie, bankovníctví, obchodu, smluv, rodiny, sexuality, hygieny a sociálních věcí. Je hlavním zdrojem práva například v Saúdské Arábii, Afghánistánu, Íránu a v minimálně dalších šesti zemích.³⁴

„V islámu jsou do téměř neuvěřitelných podrobností rozpracovány všechny stránky manželského soužití. Muslimské autority vykládají manželství podle Koránu jako náboženskou povinnost, morální pojistku a společenský závazek. Normální způsob chování muslimského jednotlivce se zaměřuje na rodinu a na snahu založit vlastní rodinu. Manželství a rodina mají v islámském systému ústřední postavení. V Koránu je mnoho pasáží a Prorok pronesl řadu výroků, v nichž se mimo jiné praví, že když se muslim žení, ovládl již polovinu svého náboženství.“³⁵

Korán muslimským mužům dovoluje mít současně až čtyři manželky, pokud jsou schopni se o všechny postarat, a to stejným dílem. Existuje *súra*³⁶, která byla zjevena po bitvě u hory Uhudu (rok 625 našeho letopočtu). V této bitvě zahynulo mnoho muslimů, mužů, po kterých zůstala řada vdov a sirotků. V *súře Ženy* se píše:

„Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům... berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu...“ (4:3)³⁷

³¹ В России тоже есть многоженство – вот как это устроено - Russia Beyond по-русски. [online]. Dostupné z: <https://ru.rbth.com/read/1525-polygamy-in-russia> (staženo 20.6.2022).

³² *Hadisy* = skutky a výroky islámského proroka Mohameda, které (v rané fázi islámu) byly předávány ústně, avšak později vzniklo několik sbírek.

³³ *Šaría* = arabsky „cesta“, islámské právo/náboženské právo odvozené ze zásad islámu v Koránu a hadísech.

³⁴ 2022 World Population by Country [online]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/sharia-law-countries> (staženo 19.6.2022).

³⁵ DVORÁKOVÁ, M. Rodina v islámské tradici [online]. Dostupné z: https://nahradnirodina.cz/sites/default/files/rodina_v_islamske_tradici.pdf (staženo 19.6.2022).

³⁶ *Súra* = kapitola, výrok v Koránu.

³⁷ Korán. Praha: Academia, 2000.

Z této sůry vyplývá, že Korán na jednu stranu muslimům nezakazuje mít více manželek, zároveň doporučuje jich mít tolik, kolik jsou muži schopni materiálně i emocionálně zabezpečit. Zároveň však svatá kniha, Korán, dodává:

„Nikdy vám nebude možno, abyste byli spravedliví mezi ženami, i kdybyste si to přáli. Neprojevujte však jedné z nich úplnou náklonnost a nenechávejte jinou jakoby visící ve vzduchu! Dosáhnete-li dohody a budete-li bohabojní – vždyť Bůh je věru odpouštějící, slitovný.“ (4:129)³⁸

Pokud se tedy muž rozhodne mít další ženu, tento svazek není oficiálně zaregistrován v matrice. Podle hanífovské právní islámské školy není třeba, aby uzavření sňatku proběhlo v nějaké instituci. Nejdůležitější je, aby byli přítomni dva muslimští svědci a žena se sňatkem souhlasila. V případě vstupu do takového sňatku žena není nijak právně ochráněna. Po „rozvodu“ nemá právo na alimenty, jakýkoliv majetek, muž nepodléhá žádným povinnostem vůči své bývalé ženě.

Podle Světlany Lurie neexistují vědecké práce, které by se zabývaly přímo současnými ruskými rodinami s více ženami v jedné domácnosti. Zároveň dodává, že neexistují ani žádné statistiky nebo průzkumy, které by odhalovaly, kolik takových rodin na území Ruské federace existuje. Provedla analýzu textů z portálů *islam.ru* a *islamdag.ru* a došla k závěru, že i přes stoupající čísla uzavřených polygamních sňatků, si ruská muslimská společnost stěží uvědomuje myšlenku mnohoženství. Mnohoženství způsobuje jak osobní, tak rodinné tragédie a vyvolává mnoho vnitřních rodinných problémů mezi manželkami a mužem.³⁹

5.2 Typy muslimských ruských rodin

Veronika Sadílková ve své akademické práci podrobněji popisuje, jak a podle čeho můžeme pomyslně rozdělit ruské muslimské rodiny.

„V současnosti můžeme pomyslně rozdělit muslimské rodiny v Rusku na ‚tradiční‘ a ‚moderní‘. V tradičních muslimských rodinách funguje silný morální základ, většinou se jedná o mnohodětné rodiny. V těchto rodinách je běžné, že je důležité pomáhat svým blízkým, dospělé děti žijí spolu s rodiči a funguje tam hierarchie. To znamená, že mladší poslouchá staršího a hlavou rodiny je děd nebo

³⁸ Korán. Praha: Academia, 2000.

³⁹ LURIE S., Experience of Contemporary Russian Muslim Polygamous Families: Narrative Analysis, 2017 [online]. Dostupné z: <http://journal.sfu-kras.ru/en/article/32336> (staženo 15.7.2022).

otec, kteří rozhodují o důležitých věcech sami. Manželé si mají být věrni a vychovávat děti v duchu náboženské morálky. V moderních rodinách je vidět pravý opak. Mladé rodiny se hned od začátku snaží žít po svém. Je na všech členech rodiny, aby se dohodli na řešení důležitých věcí. Žena v moderních rodinách je více emancipovaná, je více vzdělaná, chodí do práce a také materiálně zabezpečuje rodinu.⁴⁰

5.3 Druhy polygammích sňatků

Podle výzkumu, který provedla Guzel Ilgizovna Galieva, z Centra islámských studií Akademie věd republiky Tatarstán, polygammí sňatky můžeme rozdělit do tří skupin:⁴¹

1. Muž v dobré finanční situaci, v některých případech vysoce postavený ve společnosti, díky čemuž si může dovolit uživit několik manželek a jejich dětí, vstupuje do manželství s několika ženami. V tomto typu nemusí být členové rodiny vždy praktikujícími muslimy, nejčastěji jsou to pouze etničtí muslimové. Existují případy, kdy si chtějí movitější muži vzít své milenky za druhé manželky, ale tomu se jejich ženy brání.
2. Mužští migranti, přicházející nejčastěji ze zemí SNS (Tádžikistán, Uzbekistán, Kyrgyzstán), méně často z arabských zemí (Jordánsko, Egypt), opouštějí své manželky a děti, přijíždějí pracovat do Ruska a zakládají v něm nové rodiny. Nicméně tyto manželky z Ruska, nemají zaručeno, že se manžel nevrátí do své vlasti, až se mu podaří našetřit důstojnou sumu peněz.
3. Muž, který patří k netradičním náboženským hnutím, kde je to možné, aniž by byly dodrženy nezbytné podmínky k provádění obřadu *nikah* se ženou ze stejné „skupiny“, která sdílí jeho „náboženské“ názory. Obřad může být proveden i bez souhlasu první manželky. Často se jedná o muže, jejichž finanční situace jim neumožňuje zabezpečit materiálně více manželek.

⁴⁰ SADÍLKOVÁ V., Islám a muslimové v Rusku, vztah Ruska k zemím Blízkého východu, [online] Dostupné z: https://theses.cz/id/p5owsl/?lang=cs;zoomy_is=1 (staženo 26.7.2022).

⁴¹ GALIEVA G.I., Polygamy As a Form of Marriage: Based on Sociological Research, strana 539 [online]. Dostupné z: <https://knepublishing.com/index.php/KnE-Social/article/view/8397/14374> (staženo 20.6.2022).

Izabela Kończak se ve své publikaci *Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation* zaměřila na důvody, kvůli kterým vstupují do dalších manželství muži v oblasti Kavkazu. Uvádí celkem čtyři.

1. První manželka nemůže ze zdravotních důvodů mít děti nebo se jí dlouhodobě nedaří otěhotnět. Muž i přesto se této manželky nechce vzdát a rozvést se s ní, jelikož by ji rozvod přivedl do tísnivé situace.
2. Muž je nespokojen s intimní stránkou vztahu a zároveň nechce vstupovat do krátkodobých vztahů a dopustit se cizoložství.
3. Z lásky. (Tady můžeme polemizovat o tom, může-li člověk opravdu milovat více partnerů najednou.)
4. Pro potřebu mít velké množství potomků, kdy každá nová manželka ho přibližuje k jemu vysněnému cíli.⁴²

Kończak si dále všímá častého vysokého věkového rozdílu mezi mužem a jeho případnou druhou, třetí nebo čtvrtou ženou. Muž má tedy často manželku v přibližně stejném věku (30–40 let), ale jeho dalšími manželkami se stávají o mnoho mladší dívky, ve věku od osmnácti let. Situace, kdy se muž rozhodne, oženit se s druhou manželkou v podobném věku, jako je on sám, nebo jeho první manželka či jeho druhá manželka je svobodnou matkou, jsou velmi vzácné.⁴³

5.5 Nejčastější dotazy ohledně polygamiálních sňatků

Na webu *umma.ru*, který patří ruskému islámskému duchovnímu, *imámovi-chatíbovi*⁴⁴ moskevské mešity, Šamilu Aljautdinovi můžeme najít sekci Odpovědi na otázky o mnohoženství v islámu. Můžeme si uvést ty nejdůležitější z nich:

Co může žena požadovat od svého budoucího manžela, pokud souhlasí s tím, že se stane jeho druhou manželkou (například vlastní bydlení, dobré materiální zabezpečení). Nebo je povoleno jen to nejnnutnější?

⁴² KOŃCZAK, I., *Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation* [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330248307_Polygyny_Amongst_Muslims_in_the_Russian_Federation (staženo 10.11.2021).

⁴³ KOŃCZAK, I., *Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation* [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330248307_Polygyny_Amongst_Muslims_in_the_Russian_Federation (staženo 10.11.2021).

⁴⁴ *Imám-chatíb* = islámský duchovní, vedoucí nejdůležitější páteční modlitby (namaz).

„Žena může požadovat a zahrnout do právně závazné předmanželské smlouvy tyto požadavky: zajištění bydlení shodného s tím, ve kterém žije první rodina, s plnou evidencí a vlastnictvím, dále měsíční hmotnou podporu a týdenní péči odpovídající možnostem manžela a která se bude rovnat stejné péči a pozornosti, kterou dostává první rodina. Při nesplnění těchto podmínek lze poskytnout vážnou věcnou náhradu.“⁴⁵

Můj známý má dvě manželky, ale první manželka o druhé neví a druhá o té první ví. Je takové manželství platné?

„Pro platnost sňatku platí určité podmínky, o kterých byla řeč v předchozích částech článku. To, na co jste se ptali, se týká spíše etických a morálních norem, které určují věřícího před jeho Stvořitelem, který na něj uvalil určité odpovědnosti a povinnosti. A nesmíme zapomínat, že On, Všemohoucí Alláh, nejen ‚položil‘, ale také požádá v Soudný den se vši svou vlastní spravedlností, přísností a samozřejmě milosrdenstvím.“⁴⁶

Poté otázky nabývají osobního a intimního rázu a vztahují se výhradně na situace, ve kterých se nacházejí buď samy ženy nebo muži. Ženy si často stěžují buď na to, že jim jejich manžel nedal vědět o svých úmyslech se znovu oženit nebo že je úplně opustil i přesto, že jsou stále prvními právoplatnými manželkami. Muži se naopak ptají, jestli musí prosit o svolení k dalšímu sňatku svou první ženou, a přitom informovat budoucí nevěstu o svém současném manželství.

5.6 Rozvod podle *šari* (*talaq*)

Pro muže je rozvod mnohem jednodušší než pro ženu. Manželovi stačí pouze třikrát s odstupem měsíce pronést „zapuzuji tě“ (arabsky *talaq*). Právo na rozvod má i žena, avšak ta musí požádat o rozvod u soudu a uvést důvody, proč tak chce učinit. Důvody mohou být následující: zlé zacházení s ní a s dětmi, hrubost ze strany manželovy rodiny, nezdůvodněná nepřítomnost manžela, zanedbávání, impotence.⁴⁷ Nicméně už jsem několikrát slyšela od muslimů pocházejících z různých zemí a rodinných prostředí, že sami muži nechávají do předmanželských smluv vnést doložku, umožňující ženě se rozvést bez udání důvodu. Toto je samozřejmě nepřijatelné pro tradiční, konzervativnější rodiny.

⁴⁵ ALJAUTDINOV, Š, Многоженство в Исламе [online]. Dostupné z: <https://umma.ru/mnogozhenstvo-v-islame/> (staženo 5.12.2021).

⁴⁶ ALJAUTDINOV, Š, Многоженство в Исламе [online]. Dostupné z: <https://umma.ru/mnogozhenstvo-v-islame/> (staženo 5.12.2021).

⁴⁷ DVORÁKOVÁ, M. Rodina v islámské tradici [online]. Dostupné z: https://nahradnirodina.cz/sites/default/files/rodina_v_islamske_tradici.pdf (staženo 19.6.2022).

Pokud dojde k rozvodu takové rodiny na území Ruska, ve které první manželství je zaregistrováno na matrice, ale s párem žijí další ženy, rozvodem se budou zabývat dvě odvětví práva – rodinné a občanské. Právník Igor Bezrukov dále dodal:

„Obecné ustanovení je takové, že pokud se osoby podílejí svým úsilím a prostředky na vytváření společného jmění, pak na to mají právo. Hlavní věcí je prokázat, že určité věci a majetek byly nahromaděny speciálně pro společnou potřebu, využití. Poté nashromážděný majetek lze rozdělit.“⁴⁸

Problémem naprosté většiny druhých, třetích a čtvrtých manželek je samozřejmě prokázání uzavření manželství. Ačkoliv je v islámu předmanželská smlouva, *nikah nama*, naprosto běžnou, až povinnou záležitostí, častokrát se ženám nedostane po podpisu dokument do rukou a tím pádem žena přichází o jedinou písemnou možnost, jak dokázat uzavření manželství.

⁴⁸ Многоженство: за и против [online]. Dostupné z: <https://pravo.ru/review/view/10096/> (staženo 23.7.2022).

6 Otázka legalizace mnohoženství v Rusku

6.1 Chronologie důležitých událostí týkajících se mnohoženství

Nejprve si chronologicky seřadíme nejdůležitější události, které se staly v posledních 25 letech související s tématem polygamie v Rusku. Události byly vybrány na základě ověřených internetových článků.

1. červen 1999 – ingušský prezident, Ruslan Aušev povolil mnohoženství, a to v rozporu s Ústavou Ruské federace;
2. 1999 – ruský prezident Boris Jelcin svým nařízením pozastavuje povolení mnohoženství;
3. 2000 – Nejvyšší soud Inguška ruší povolení mnohoženství Auševa;
4. duben 2009 – Kadyrov vyzval své krajany, aby si pořídili druhou manželku;
5. květen 2015 – skandální sňatek čečenského policejního šéfa Nažuda Gučigova se sedmnáctiletou nevěstou, která se stala jeho druhou manželkou;
6. květen 2015 – hlava muslimské misie, Šafig Pšichačov, volá po uzákonění mnohoženství;
7. duben 2018 – Ramzan Kadyrov obhajuje polygamii a tvrdí, že je nemožné, ji zakázat;
8. 2019 – vůdce Liberárně-demokratické strany Ruska, Vladimir Žirinovskij požaduje legalizaci mnohoženství;
9. březen 2022 – zasedání Ústřední rady muslimů ohledně uzákonění mnohoženství odloženo o tři měsíce;
10. červenec 2022 – návrh ve Státní dumě o možném zákazu propagace mnohoženství jako tradiční rodinné hodnoty.

6.2 Legalizace mnohoženství v Ingušsku

V červenci roku 1999, tehdejší prezident, Ruslan Aušev, vydal nařízení o povolení mnohoženství v Ingušsku. V něm bylo napsáno:

„Občané mužského pohlaví mají právo v Ingušské republice uzavřít až čtyři sňatky s osobami ženského pohlaví, které se dosud nenachází v manželském sňatku.“⁴⁹

Všichni muži mohli oficiálně mít až čtyři ženy a každý uzavřený sňatek byly matriky povinny registrovat. Jako hlavní důvod k legalizaci mnohoženství Aušev uvedl zhoršující se demografickou situaci. Ingušská republika utrpěla velké ztráty v osetinsko-ingušském konfliktu. Aušev se domníval, že monogamní sňatky již tak kritickou situaci nezvrátí. V jeho rozhodnutí jej podpořil i tehdejší prezident Mezinárodní muslimské misie, Abdurašíd Dudajev, který se vyjádřil takto:

„Pokud je muž schopen nakrmit několik žen, tak proč ne? Je to rozhodnutí na základě přání a souhlasu všech stran. Každá matka by chtěla, aby se její dcera vdala za slušného člověka. Ale každých padesát let deportace a válečné konflikty ‚vytlačují‘ národ, muži umírají.“⁵⁰

Aušev věděl, že jeho nařízení je v rozporu s ústavou Ruské federace, a proto se chystal vnést do parlamentu návrh o zapsání dodatku do Rodinného kodexu Ruské federace. Toho se nedočkal a necelý rok po vydání nařízení, byla odvolána soudkyně Nejvyššího soudu Fatimat Buzurtanovová, která informovala o zrušení platnosti nařízení o legalizaci mnohoženství.⁵¹ Své rozhodnutí odůvodnila slovy, že dané nařízení je v naprostém rozporu s ústavou Ruské federace. Zároveň všech více než patnáct zaregistrovaných sňatků, i s druhými nebo třetími ženami, bylo prohlášeno za neplatné a nezákonné. Řešení soudu natolik rozhněvalo předsedu parlamentu republiky, Ruslana Plijeva, že ihned soudkyni odvolal.

6.3 Případ protizákonného sňatku v Čečensku

Dne 16. května 2015 se uskutečnila v hlavním městě Čečenské republiky, Grozném, velká svatba. Na tom by nebylo nic neobvyklého, kdyby nevěstě Luize

⁴⁹ В России разрешено многоженство [online]. Dostupné z: <https://www.kommersant.ru/doc/222270> (staženo 20.6.2022).

⁵⁰ В России разрешено многоженство [online]. Dostupné z: <https://www.kommersant.ru/doc/222270> (staženo 20.6.2022).

⁵¹ Ингушские власти боятся потерять жен [online]. Dostupné z: <https://www.kommersant.ru/doc/153277?query=%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE> (staženo 20.6.2022).

Gojlabijejovové (známé také jako Cheda) nebylo pouhých sedmnáct let a kdyby ženich, Nažud Gučikov již jednu ženu neměl. Svatba tedy byla nejen v rozporu se zákazem sňatků nezletilých (který zavedl sám Kadyrov), ale zároveň i v rozporu s Rodinným kodexem RF. I přesto se konala, byla veřejně přístupná a zúčastnil se jí i Ramzan Kadyrov, velký přívrženec polygamních manželství.

Na případ jako první upozornila novinářka Jelena Milašinová z listu *Novaja Gazeta*.⁵² Obrátili se k ní spoluobytelé vesnice Bajtarky. Novinářka, oceněná první dámou USA Michelle Obamovou za statečnost, tvrdila, že rodina dívky stála před ultimátem Gučikova. Buď dívku dobrovolně vydá 2. května nebo ji odvede za použití násilí a s rodinou nebude mít slitování. Rodina věděla, že má čest s policejním velitelem, který je navíc blízkým přítelem prezidenta Čečenska, Ramzana Kadyrova, proto dívku dobrovolně vydala. Zajímavostí je, že Gučikov deníku *The Guardian* tvrdil, že je mu o jedenáct let méně, tedy 46 a že dívku vůbec nezná, je šťastně ženatý a další svatbu neplánuje. Opak byl pravdou a podle posledních zpráv manželé dodnes žijí spolu a mají dvě děti. Gučikov je v důchodu, ale zabývá se vlastním byznysem.⁵³

6.4 Přívrženci legalizace mnohoženství

Mezi největší přívržence legalizace mnohoženství patří Šafig Pšichačov, šéf Mezinárodní muslimské misie. Je v jejím čele od 5. května 2004, tedy více než osmnáct let. V roce 2015, kdy proběhla kontroverzní čečenská svatba, se téma legalizace stalo velmi aktuálním a Pšichačov na toto téma poskytl rozhovor portálu *interfax.ru*.

K formě vztahu komentuje:

„Ať už to bude vyjádřeno jako civilní sňatek nebo jako oficiálně registrovaný, každopádně polygamii se nelze vyhnout. V Rusku pracuji 28 let. To je realita, která se k nám přibližuje.“⁵⁴

⁵² Глава чеченского РОВД захотел жениться: требуется помощь [online]. Dostupné z: <https://novayagazeta.ru/columns/68304.html> (staženo 20.6.2022).

⁵³ Нашумевшая чеченская свадьба! Как сегодня живет начальник полиции, женившийся на школьнице [online]. Dostupné z: <https://ont.by/news/nashumevshaya-chechenskaya-svadba-kak-segodnya-zhivet-nachalnik-policii-zhenivshijsya-na-shkolnice> (staženo 20.6.2022).

⁵⁴ Муфтий Пшихачев заявил о неизбежном введении в России многоженства [online]. Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/442552> (staženo 20.6.2022).

Na dotaz ohledně samotné stránky legálního charakteru, dodal:

„V Rusku není polygamie povolena, ale promiňte, máme spoustu takzvaných civilních sňatků a tady zákon nic nezmuže – to je přání samotných lidí.“

Jak muftí zdůraznil, polygamie „není něčí rozmar“:

„Islám umožňuje polygamii, ne proto, aby se muž bavil nebo se cítil jako sultán. Ve společnosti je vždy zachována určitá rovnováha. Víme, že dnes počet mužské populace klesá, žen je stále více a každý chce zažít štěstí,“ řekl Pšichačov.⁵⁵

Zároveň poznamenal, že situaci na severním Kavkaze velmi dobře zná a takováto tradice je mezi národy žijícími v dané oblasti zcela běžná:

„Tento podíl je nejvýraznější v Dagestánu a v Čečensku, o něco méně – v Ingušsku. To není žádní předvádění. Dva dospělí souhlasí, mohou své manželství formalizovat podle *šarii*.“

Nelze opominout vůdce Čečenska, Ramzana Kadyrova, který se v rozhovoru pro již zmíněný ruský portál *interfax.ru* vyjádřil ke svému vnímání polygamie následovně:

„Polygamie je povolena naším náboženstvím. Není to povinnost, ale pokud vám to zdravotní a finanční situace dovolí, taková možnost existuje. Mnohoženství je nutné, aby člověk neměl milenky, kvůli kterých se dostává do spousta problémů ať už se zdravím nebo neshodami v rodině, musí žít ve lži, neustále klamat manželku a děti. Vyžaduje od nich poctivost, slušnost, ale celý život jim on sám lže. Pokud má člověk někoho stranou, ať je to z čisté lásky a tato žena se po vzájemné dohodě stane druhou, třetí manželkou. Mnoho lidí si myslí, že je to děsivé. A já říkám: jmenujte mi alespoň jednoho muže, který neměl několik milenek. Takoví neexistují. A všichni lžou svým manželkám. Já bych nikdy nemohl lhát své ženě. Proto je polygamie velmi dobrá, ale mít mnoho milenek je špatné. Pokud budu proti polygamii, nejsem muslim. Jsem pro, aby muž měl několik manželek, pokud je potřebuje a je schopen je uživit a vyřešit demografický problém v Rusku.“⁵⁶

Vladimir Žirinovskij (1946–2022), bývalý ruský politik a člen ruské opoziční Liberálně-demokratické strany, byl také velkým a dlouholetým

⁵⁵ Муфтий Пшихачев заявил о неизбежном введении в России многоженства [online]. Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/442552> (staženo 20.6.2022).

⁵⁶ Рамзан Кадыров: людям в масках не место в Чечне [online]. Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/448043> (staženo 20.6.2022).

zastáncem legalizace mnohoženství. Pokud se v něčem s ostatními výše jmenovanými odlišuje, je to fakt, že není muslimem. Můžeme si tedy povšimnout, že zastánci legalizace mnohoženství nejsou pouze muslimové, ale byl jím i vysoce postavený a známý politik.

Jeden z hlavních důvodů, o který se zastánci legalizace opírají a který ani nesouvisí přímo s islámským náboženstvím, je demografická krize, se kterou se Rusko potýká již několik desetiletí. Podle sčítání lidu z roku 2010, bylo v Rusku o jedenáct milionů mužů méně, než žen.⁵⁷ Co je to vlastně demografická krize? Na tuto otázku odpovídá ve svém článku J. A. Grigorenko:

„Demografická krize je masová změna počtu obyvatel. Pod pojmem demografická krize lze chápat jak úbytek obyvatelstva, tak i přelidnění teritoriálních oblastí. V prvním případě je poklesem obyvatelstva situace, kdy stát nebo region zažívá pokles porodnosti, který je pod úrovní přirozeného přírůstku obyvatelstva a také níže úrovně úmrtnosti. Tato tendence se nyní odehrává v řadě světových zemích, včetně Ruské federace.“⁵⁸

Poté se Žirinovskij opět ozval v roce 2019 u „kulatého stolu“ ve Státní dumě, kdy jako další problém, který by byl díky legalizaci mnohoženství vyřešen úplně nebo alespoň částečně (podle jeho názoru), je boj s alkoholismem:

„V muslimských zemích mají muži několik manželek a od každé několik dětí – nemají čas pít, protože musí všechny nakrmit. Navrhujeme odstranit tři slova z rodinného kodexu.“

Žirinovskij navrhl, aby z věty „registrace nového sňatku je povolena při zrušení předchozího“ byla odstraněna část „při zrušení předchozího (sňatku)“.

„Navíc se v zemi i přesto ročně narodí mimo manželství 300 tisíc dětí. A tak budou mít alespoň oficiální otce. Ano, a muži budou mít co dělat, místo aby jenom pili.“ „My příliš omezujeme Rusy – musíme jim dát příležitost pracovat, kolik chtějí, bez omezení pracovní doby, a možnost vytvářet tolik rodin, kolik chtějí a kolik mohou uživit.“⁵⁹

⁵⁷ KOŃCZAK, I., Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330248307_Polygyny_Amongst_Muslims_in_the_Russian_Federation (staženo 10.11.2021).

⁵⁸ GRIGORENKO J.A. Демографический кризис в Российской Федерации (2020). [online] Dostupné z: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/86161/1/978-5-7996-3053-9_2020_058.pdf.

⁵⁹ Жириновский предложил разрешить многоженство для борьбы с алкоголизмом – Российская газета. [online] Dostupné z: <https://rg.ru/2014/03/14/zhirinovski.html>.

Se slovy Žirinovského souhlasil i zmocněnec pro lidská práva v Čečensku Nudri Nuchažiev. Je přesvědčen, že povolení polygamie vyřeší mnoho problémů ve společnosti nejenom v Čečensku, ale i v celém Rusku: morální, duchovní, demografické a humanitární.⁶⁰

Odhodlání muže vzít na sebe povinnost živit dvě nebo více manželek nazývá velkou odpovědností. Nuchadžiev si je jistý, že v Čečensku, kde se velmi přísně dodržují národní zásady a zvyky, vyřeší polygamie nejen problém svobodných žen, ale také problémy kriminality, výchovy mladé generace a zlepšování celé společnosti.

Dalším čečenským politikem, který je členem Veřejné komory Ruské federace a veřejně se vyjádřil k legalizaci mnohoženství, je Mansur Soltajev. Jeho vyjádření publikovala 1. října 2019 stránka *Chechnya Today*. Soltajev se stejně jako ostatní opírá o demografickou krizi. Domnívá se, že stávající opatření nejsou dostatečná a jako jedno z dalších řešení navrhuje právě legalizaci mnohoženství. I přesto ale na konci svého vyjádření dodává, že legalizace není vhodným okamžitým řešením demografické krize.

Soltajevův hlavní argument ve prospěch polygamie je ten, že stávající normy Rodinného zákoníku Ruské federace se rozcházejí s praxí a „velmi mnoho“ mužů žije ve skutečnosti „ve dvou rodinách“.

„Přitom jedna rodina využívá a těší se podpoře státu, zatímco druhá takovou podporu nemá [...] Muslimská legislativa řeší tuto otázku jednoznačně ve prospěch žen a dětí. (celkem mohou být až čtyři), je povinna zajistit jí a jejím dětem materiální blahobyt ve stejné výši jako té první rodině. Za druhé, všechny manželky a děti mají stejná práva,“⁶¹ uvedl Soltajev ve svém prohlášení.

Další odlišností mezi stoupenci legalizace mnohoženství je oblast jeho povolení. A názory se různí i mezi islámskými duchovními, Ildarem Chazratem Aljautdinovem, muftíem Moskvy a Ravilem Gainutdinem.

⁶⁰ Омбудсмен Чечни поддерживает многоженство в республике [online] Dostupné z: <https://bykvu.com/ua/bukvy/2187-ombudsmen-chechni-podderzhivaet-mnogozhenstvo-v-respublike/> (staženo 26.7.2022).

⁶¹ Исламисты сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 24.7.2022).

Aljautdinov v rozhovoru pro *Ria Novosti* hlásá povolení na území celé země:

„Myslím, že je nutné legalizovat polygamii. Tato praxe má právo na existenci, zvláště když to některá náboženství, včetně islámu, umožňují.“

„Navzdory skutečnosti, že právo *šaría* je základem života muslimů, jsou občanskoprávní vztahy v naší zemi regulovány na základě ruské legislativy.“

Podle něj by byla legalizace polygamie garantem práv žen. Ze společenského hlediska jsou dnes takové ženy zcela právně nechráněné. Proto je důležité vytvořit ochranný mechanismus na legislativní úrovni, aby ženy mohly být druhými plnohodnotnými manželkami. Je si jist, že to pomůže vyřešit mnoho sociálních problémů.⁶²

Ovšem Gainutdinův postoj k situaci je poněkud mírnější. Domnívá se, že by stačilo povolit praktikování mnohoženství pouze v muslimských republikách. Považuje za správné, takovéto sňatky uzákonit, ale pouze za určitých obtížných podmínek, aby si lidé uvědomovali, že to není pouze o vytvoření druhé, třetí, čtvrté rodin, jde o velkou zodpovědnost nejen před Bohem, ale i před sebou samým. V rozhovoru pro *Ruskou zpravodajskou službu* z roku 2015 se vyjádřil následovně:

„Je v ruské společnosti málo nemuslimských mužů, kteří nemají dvě, ani tři ženy, tedy milenky? (...) Zde si tedy můžete položit na váhu – buďto mít čtyřicet milenek a nenést žádnou odpovědnost ani za tolik opuštěných dětí nebo mít dvě zákonné manželky a zodpovídat se jak před zákonem, tak před islámem.“⁶³

„A co řekneme těm 11 milionům žen jen v Ruské federaci, které zůstaly bez domácího pohodlí, bez pocitu plnohodnotného rodinného štěstí? Myslím, že těchto 11 milionů žen bude hlasovat pro legalizaci takových manželství. Spíše než být něčí cizí, omlouvám se, milenkou, bylo by správnější, aby žena byla plnohodnotnou manželkou, ale opět za určitých podmínek.“⁶⁴

Dodává, že v Moskvě, mimo jiné, imámové uzavírají ročně až několik stovek polygamních manželství, většinou mezi migranty:

⁶² Муфтий Москвы призвал узаконить многоженство в России [online] Dostupné z: https://www.gazeta.ru/lifestyle/style/2019/09/a_12687637.shtml?updated (staženo 3.12.2021).

⁶³ Узаконить любовниц: кто защищает многоженство в России [online] Dostupné z: https://www.gazeta.ru/lifestyle/style/2019/09/a_12687637.shtml?updated (staženo 3.12.2021).

⁶⁴ Муфтий Москвы предложил легализовать в России многоженство для мусульман [online]. Dostupné z <https://www.interfax.ru/russia/443592> (staženo 3.12.2021).

„Právě rodina, která je doma, chápe, že manžel, který skončil v Rusku, je plně podporuje, dává souhlas, aby zde vytvořil rodinu, ale pod podmínkou, že je finančně podpoří stejnou měrou.“⁶⁵

Na závěr Aljautdinov uvedl, že on sám obřad takového sňatku někdy odmítá kvůli tomu, že například muž odmítá zavolat své první ženě a požádat o svolení. Z jeho slov se tedy můžeme přesvědčit, že uzavírání polygamií sňatků je navzdory jejich neplatnosti v rámci ruského zákona běžnou a každodenní záležitostí a pro muslimy je věcí závažnou, právoplatnou. Některé ruské zákony je příliš nezajímají.

Přesvědčujícími jsou i údaje ze sčítání lidu z roku 2010, které hovoří o celkově 1616 uzavřených a v mešitách zaregistrovaných sňatcích. Největší počet byl uzavřen v Moskvě – 732, dále v Petrohradě – 382 a za těmito dvěma největšími ruskými městy následují republika Čečensko – 75, město Kazaň – 40 a v neposlední řadě i Ingušsko – 30.⁶⁶ Tato oficiální čísla nelze brát jako konečná, jelikož mnoho sňatků nebývá nikde zaregistrováno a nevedou se ani žádné oficiální statistiky či záznamy mezi muslimskými duchovními na celostátní úrovni. Zároveň tyto údaje jsou dalším potvrzujícím faktem, že k praktice mnohoženství na území Ruska dochází, ale skrytě před zraky veřejnosti.

Z komentáře Karima Gajnullina, který je autorem článku „*Šedá zóna rodinného práva: problém polygamie v islámu*“, se můžeme domnívat, že polygamie v Rusku se nachází ve slepé uličce, kdy se všechny zúčastněné strany nemohou dohodnout na dalších postupech, najít společnou řeč či kompromis, aby bylo dosaženo alespoň jakéhokoliv posunu, který by vedl k vyřešení problému s mnohoženstvím v Rusku. Je třeba podotknout, že nesjednocené muslimské organizace a jejich vůdci, mající jiné postoje, situaci zhoršují, jelikož ruská vláda v důsledku jejich nesjednocených postojů a požadavků musí jednat zvlášť a s více zástupci volajícími po legalizaci mnohoženství.

⁶⁵ Муфтий Москвы предложил легализовать в России многоженство для мусульман [online]. Dostupné z <https://www.interfax.ru/russia/443592> (staženo 3.12.2021).

⁶⁶ KONCZAK, I., Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330248307_Polygyny_Amongst_Muslims_in_the_Russian_Federation (staženo 10.11.2021).

6.5 Odpůrci legalizace mnohoženství

18. července 2022, se objevila zpráva ze Státní dumy o možném zákazu propagace mnohoženství.⁶⁷

Poslankyně a předsedkyně Výboru Státní dumy pro rodinu, ženy a děti, Nina Alexandrovna Ostaninová, označila mnohoženství společně s iniciativou LGBT za netradiční rodinnou hodnotu. Zde je její přímý komentář:

„Propaganda? Ano, mohu říci, že mnohoženství není tradiční rodinnou hodnotou. Tradiční rodinnou hodnotou je rodina, děti, láska. Bude-li mnohoženství propagováno pomocí uměleckého stylu, ve formě filmů, divadelních představení apod., bude to považováno za propagandu popření tradičních rodinných hodnot.“⁶⁸

Jak polygamie negativně ovlivňuje hodnoty jako rodina, děti nebo láska, poslankyně dále neupřesnila.

Další političkou, veřejně vystupující proti legalizaci, je mluvčí Rady federace, Valentina Matvijenková. Zde je její vyjádření z roku 2015, z doby, kdy Ruskem otřásla protizákonná svatba v Čečensku.

„V naší legislativě, včetně Zákoníku o rodině Ruské federace, je jasně stanoveno, jak vypadá a má vypadat tradiční rodina, kde je jedna manželka, jeden manžel, jeden otec, jedna matka a jinak to v naší legislativě stanoveno není.“⁶⁹

Podle ní je třeba udělat vše pro posílení tradičních hodnot a tradiční rodiny a je přesvědčena, že *Rodinný zákoník* funguje, jak má a nikdo v něm nehodlá dělat jakékoliv změny.

Nejčastěji občané, mezi nimi i právníci nebo vědci, upozorňují na neslučitelnost náboženského práva se sekulárními institucemi. Dále se zmíním o některých z nich.

⁶⁷ В Госдуме допустили запрет на пропаганду многоженства в России [online] Dostupné z: <https://news.ru/vlast/v-gosdume-dopustili-zapret-na-propagandu-mnogozhenstva-v-rossii/> (staženo 23.7.2022).

⁶⁸ В Госдуме допустили запрет на пропаганду многоженства в России [online] Dostupné z: <https://news.ru/vlast/v-gosdume-dopustili-zapret-na-propagandu-mnogozhenstva-v-rossii/> (staženo 23.7.2022).

⁶⁹ Матвиенко выступила против легализации многоженства в РФ [online] Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/442756> (staženo 23.7.2022).

Právník Michail Barščevskij upozorňuje na fakt, že *Rodinný kodex Ruské federace* je platný pro celé území Ruska a není možné, aby některé subjekty Federace měly výjimky, jelikož legislativa je na federální úrovni a ne regionální.

Ruský právní systém je následníkem toho sovětského, který byl velmi sekulární, a neuznával nic, co vycházelo nebo bylo spojeno s náboženstvím.

„V Rusku je legalizace islámského sňatku a jeho zrovnoprávnění se státně potvrzeným, uzavřeným sňatkem nemožná – dojde k vytvoření právní patové situace nebo bude nutné revidovat, možná dokonce přepsat občanskou legislativu,“ řekl vedoucí vědecký pracovník Institutu orientálních studií Ruské akademie věd Michail Roščin.⁷⁰

Podle Roščina je teoreticky možné v určitých republikách legalizovat polygamií, pokud jim bude přiznáno zvláštní právní postavení – to jim umožní zavést pro taková území i zvláštní zákony, které by platily pouze na jejich území.

„Takže, například v koloniálních dobách bylo Alžírsko zámořskou kolonií Francie a existovalo zde hlavně obecné francouzské občanské právo, ale muslimské obyvatelstvo mělo zvláštní, tuzemský status. Ten umožňoval používat *šariu* při řešení některých problémů alžírských muslimů, zejména v rodinných a manželských vztazích. Ale protože to bylo v období kolonialismu, je těžké říci, že uvádím dobrý příklad,“ dodal vědec.

V praxi si takové změny vyžádají rozsáhlou restrukturalizaci celé legislativy a ta je obtížně realizovatelná. „A v nejbližší době je to naprosto nedosažitelné,“ uzavřel své vyjádření Roščin.⁷¹

Dalším specialistou na islám, je docent Ruské státní humanitní univerzity, Igor Aleksejev. Vědec považuje legalizaci mnohoženství v Rusku také za nemožnou. Domnívá se, že pokud by polygamie byla zavedena jako norma rodinného života, měla by tato norma platit pro všechny, ne pouze pro muslimy. Považoval by to za diskriminaci. Pro *Kavkazskij uzal* se vyjádřil následovně:

⁷⁰ Исламове́ды сочи́ли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

⁷¹ Исламове́ды сочи́ли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

„Je to prakticky nemožné, protože nikdo kromě muslimů netuší, jak uspořádat vztahy v polygamní rodině. Buď je nutné, aby se v této věci všichni řídili normami a zákony podle *šaríi* – to by potom znamenalo změnit ústavní princip sekulárního státu – nebo vymyslet novou normu, která by vyhovovala muslimům i nemuslimům. Takové změny nejsou v současné právní situaci možné,“ řekl.

K legalizaci polygamie jsou potřeba změny na úrovni Ústavy, vysvětluje:

„Jestliže bude v Ústavě Ruské federace napsáno, že Rusko není sekulárním státem, ale státem jednoho nebo několika náboženství, nebo alespoň, jak je tomu v ústavách řady arabských a muslimských zemí se sekulární legislativou, že ‚islám je zdrojem práva‘, pak můžeme začít diskutovat o otázce zvláštního právního postavení pro muslimy,“.

Pokud by došlo k přidělení zvláštního statutu konkrétním republikám, znamenalo by to pro Rusko návrat ke kolonialismu, kdy existovalo právo pro „pro bílé lidi“ a pro „domorodé občany“.

„Může nastat situace, kdy se obyvatelé „rodného“ území nebudou moci domáhat všech práv občana Ruské federace. Jde o krok zpět, návrat ke koloniální pozici. Tak tomu bylo v Ruské říši – např. model vládnutí v dobytém Kavkazu a ve Střední Asii s jejich muslimským obyvatelstvem opakoval strukturálně francouzský koloniální model. Tato administrativa umožňovala místním muslimům v určitém měřítku vlastní právní systémy. Při uznávání náboženských sňatků ruské impérium také uznávalo muslimské sňatky, ale došlo k zajímavým incidentům: například muslimům ve vojenské službě v říši byly přidělovány příspěvky na základě počtu členů rodiny, ale těm, kteří měli více než jednu manželku, stejně započítali několik manželek jako jednu a bylo jim přiděleno výživné pouze na jednu,“⁷² řekl Aleksejev.

Islámský učenec nepovažuje návrh Mansura Soltaeva (zmíněný výše) za „zmapování situace“, aby otestoval reakci federálních úřadů na myšlenku legalizace polygamie. Podle něj se pouze snaží přitáhnout pozornost veřejnosti a vyvolat informační šum.

⁷² Исламове́ды сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

Největším specialistou na islámské právo v Rusku mezi akademickými vědci, je podle serveru *realnoevremya.ru* doktor práv a islámský učenec, Leonid Rudolfovič Sjukiajen. Ten se v rozhovoru pro tento server vyjádřil následovně:

„Pokud jde o vztah mezi *šariou* a ruským právem, jak se ukázalo, zdaleka si nemusí odporovat, nemít rozpory mezi sebou... proces řešení sporů náboženské povahy může být v souladu se sekulárními institucemi (ale pouze za předpokladu, že spory nejsou v rozporu s právními předpisy Ruské federace).“⁷³

Pro Sjukiajena je současná situace s mnohoženstvím velkým sociálním problémem. Uznává a je si vědom, že mnohoženství na území Ruska existuje a z těchto vztahů jsou potom důsledky, ale věří, že vše lze vyřešit na základě stávajících zákonů. Říká, že není třeba přehodnocovat formát civilních sňatků v Rusku. Ano, mít více manželek není trestným činem, nehrozí za to žádný trestní postih. Navrhuje vytvoření dodatečných dohod o soužití platných pouze v republikách s vysokým podílem muslimské populace. Tyto dohody o soužití by mohly doplnit nebo být náhradou manželské smlouvy. Řešily by otázku otcovství, alimentů, dědictví, majetku. Důvodem, kvůli kterému navrhuje vytvoření těchto dohod je právní ochrana zájmů žen a omezení nečestného chování mužů, zneužívajícím možnost mít až čtyři manželky. Zároveň dodává, že bohužel v současné situaci ruská společnost nedisponuje vhodnými mechanismy, které by znemožnily vytvoření druhých manželství a na druhé straně se veřejnost staví negativně k jakýmkoli rozhovorům o zavedení nových mechanismů do problematických oblastí.⁷⁴

Zástupci muslimských republik opakovaně vyjádřili myšlenku legalizace polygamie, řekl profesor Aleksej Malašenko, vedoucí výzkumu v Institutu pro dialog civilizací.

„Situace je ale právně beznadějná, polygamii je stěží možné legalizovat. V Rusku se zároveň také nechystá zákaz mnohoženství pod hrozbou trestního stíhání. Sám

⁷³ Исламоведеды сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

⁷⁴ Исламоведеды сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

znám dost lidí, kteří mají více manželek. A to se může stát nejen na Kavkaze, ani řekněme v Kazani nebo Saratově,“ řekl Malašenko zpravodaji *Kavkazského uzlu*.

Podle Malašenka i v Čečensku může vyhlídka na legalizaci polygamie vyvolat nesouhlasné reakce z řad veřejnosti. Zmínil průzkum Všeruského centra pro studium veřejného mínění, který zadal Rusům otázku, zda-li považují za nutné, legalizovat mnohoženství.

Průzkum Všeruského centra pro studium veřejného mínění, provedený v létě 2015 ukázal, že pouze 3 % Rusů považuje za nutné povolit mnohoženství pro muslimské národy v zemi. Na základě těchto výsledků je pro legalizaci polygamie v Rusku přibližně 4,388 milionu lidí, což je více než dvakrát méně než obyvatel severokavkazského federálního okruhu, kde žije významná část muslimů.

„Při prohlášení o výhodách polygamie mohl úředník z Kadyrovova okolí počítat pouze se souhlasem svých nadřízených. Možná se toto téma jeví jako dobré pouze v Kadyrovově okolí. V této otázce je hodně osobního. Nemá smysl ji pozvedat na úrovni společnosti a státu, protože právně je to neřešitelné. V otázce polygamie je třeba kompromisu, ale na legislativní úrovni není v současné době nijak řešena,“ shrnul Malašenko.⁷⁵

Po přečtení všech vyjádření můžeme shrnout nejčastěji zmiňované důvody. Jsou to: neslučitelnost náboženského a sekulárního práva, malá podpora z řad veřejnosti i politického prostředí, patová situace ohledně toho, jakým způsobem a na jaké úrovni zakomponovat mnohoženství do současného právního systému a *Rodinného zákoníku*.

Možností zakomponování se nabízí mnoho, a to: změna Rodinného zákoníku, tedy vznik nového zákona, dále vnesení dodatků, formulování přísných podmínek, při kterých bude polygamní sňatek dovolen aj.

Dalším důležitým kritériem je, pro koho a kde vlastně mnohoženství povolit. Jestli v celém Rusku pro všechny nebo v celém Rusku pouze pro muslimy. Nebo se zaměřit pouze na muslimské republiky a vydat povolení pouze pro ně. Je vidět, že cesta k jakékoliv formě legalizace je dlouhá a složitá.

⁷⁵ Исламове́ды сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online] Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HHEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat situaci okolo současného vývoje mnohoženství v Rusku a odpovědět na otázku pravděpodobnosti jeho legalizace a jeho aktuálnosti pro Rusko.

Nejdříve práce popsala historický vývoj mnohoženství v různých náboženstvích, kdy jsme zjistili, že mnohoženství nemůže být spojováno pouze s islámem, ale vyskytovalo se a vyskytuje se i například v křesťanství. Poté práce popsala vývoj islámu v Rusku, vyčlenila čtyři nejdůležitější oblasti s výskytem muslimského obyvatelstva, kde je největší výskyt a podpora polygamních sňatků. Představila důvody, proč k polygamním sňatkům vůbec dochází a jaké důvody vedou k jejich uzavření. Na základě průzkumů sestavila druhy polygamních sňatků.

Poté chronologicky představila klíčové události za posledních 23 let, srovnala postavení mnohoženství v rámci ruského a islámského práva a přinesla vyjádření jak přívrženců, tak odpůrců z řad vědců, politiků a duchovních.

Z vyjádření obou stran jsme zjistili nejdůležitější argumenty, o které se jednotlivé strany opírají. V případě přívrženců legalizace to jsou islámské právo šaría, dovolující muslimům mít až čtyři manželky nebo demografická krize, se kterou se Rusko potýká již řadu let. V případě odpůrců to jsou neslučitelnost náboženského a sekulárního práva, narušení tradičních hodnot, neochota jakýchkoliv úprav v *Rodinném zákoníku RF* a možnost negativních reakcí z řad veřejnosti.

Nicméně, našli jsme i jeden argument, který je shodný pro obě strany. Plná právní ochrana žen, vstupujících do polygamních sňatků. Ať už je to ze strany islámských duchovní pouze snaha o naklonění si ruské vlády a společnosti na svou stranu, aby k legalizaci mnohoženství došlo, je tento argument jeden z nejdůležitějších, který by měl být hlavním diskutovaným tématem.

Po chronologickém seřazení událostí můžeme vidět, že téma mnohoženství bývá nejaktuálnějším a nejdiskutovanějším hlavně v případech, kdy dojde k události, která vyvolá rozruch a má dosah na celostátní úrovni. Ať už to bylo povolení mnohoženství v roce 1999 v Ingušsku nebo nezákonný sňatek v roce 2015 v Čečensku. Tyto události vyvolaly masové reakce, kdy se objevilo mnoho

článků a komentářů v mediálním prostředí. Toto seřazení událostí dále poukázalo na problém přívrženců mnohoženství. Chybí jim společný, jednoznačný postoj, který by urychlil jednání s ruskou vládou. Zároveň se domnívám, že jim chybí i výrazná, vůdčí osobnost. Lídr, který by dokázal tyto muslimské organizace sjednotit, nepolevoval ve své práci a byl neustále slyšet. A v neposlední řadě vidím problém v nedostatku respektu vůči ruským zákonům a autoritám. Rusko není například Írán, kde duchovní vůdce je důležitější než samotný prezident a právo šaría je diktujícím právem v zemi.

I přesto, že se v Rusku denně o legalizaci mnohoženství nediskutuje a nedochází k častým jednáním o něm ve Státní dumě, které by vyústily k úpravám v konstituci, je třeba si uvědomit, že jej schvalují miliony obyvatel Ruské federace a polygamní sňatky nejsou ojedinělým fenoménem.

Osobně považuji za největší problém fakt, že v Rusku jsou tisíce žen, vstupujících do těchto sňatků, které poté nejsou nijak právně chráněny. Tyto ženy věří svému budoucímu muži, jsou si jisté, že konají správně, ve jménu a pro dobro Boha a poté v důsledku různorodých konfliktů s mužem, často končí samy na ulici nebo v lepších případech se svými dětmi v nejrůznějších azylových centrech a organizacích, které těmto ženám pomáhají. Tyto organizace ženám pomáhají, protože nemají nárok na jakoukoliv pomoc od státu, jelikož jejich sňatek je z pohledu ruského zákona neplatný a tedy neexistuje. Ve většině případů se tyto ženy ani nemohou vrátit zpět ke své rodině, jelikož „rozvod“ nebo zavržení mužem (*talaq*) je pro konzervativní islámské rodiny velkou ostudou a nenávratným poskvrněním cti.

Do budoucna se nabízí možnost sociologických výzkumů na území Ruska, v oblastech s výskytem mnohoženství, pro sbírání dat například o postojích vůči mnohoženství. Zajímavým srovnáním v tomto průzkumu by bylo jednoznačně Čečensko a Dagestán. Ačkoliv oba regiony jsou výrazně muslimské, v mnohém se odlišují. Zároveň se domnívám, že pokud bych mohla navštívit archívy a vědecké instituce v Rusku, našla bych ke své práci mnohem více zdrojů a nemusela bych tolik těžit z internetu.

8 Seznam použité literatury a internetových zdrojů

8.1 Literatura

EXNEROVÁ, V: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády. Praha:

Nakladatelství Karolinum, 2008.

Korán. Praha: Academia, 2000.

NYKL, H. Náboženství v ruské kultuře. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013.

Russia Altera.

OSTŘANSKÝ, B. Atlas muslimských strašáků, aneb, Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“. Praha: Academia, 2014.

POTMĚŠIL, J. Šarī'a: úvod do islámského práva. Praha: Grada, 2012.

8.2 Elektronické nosiče a WWW stránky

ALJAUTDINOV, Š, Многоженство в Исламе [online]. Dostupné z: <https://umma.ru/mnogozhenstvo-v-islame/> (staženo 5.12.2021).

DE CREWS, R. Moscow and the Mosque: Co-opting Muslims in Putin's Russia. Publikováno: 2014 [online]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/24483590> (staženo 20.3.2022).

ČERNYŠEVA J.S. История ислама в России [online]. Dostupné z: <https://topref.ru/referat/165750.html> (staženo 16.7.2022).

DVOŘÁKOVÁ, M. Rodina v islámské tradici. Publikováno: 2008 [online]. Dostupné z: https://nahradnirodina.cz/sites/default/files/rodina_v_islamske_tradici.pdf (staženo 19.6.2022).

GRICJUK, M, Опасный стакан, Лечить ли алкоголизм против воли? [online]. Publikováno: 14.4.2014 Dostupné z: <https://rg.ru/2014/03/14/zhirinovski.html> (staženo 3.12.2021).

GRIGORENKO J. A., Демографический кризис в Российской Федерации [online]. Publikováno: 2020 Dostupné z: <https://elar.urfu.ru/handle/10995/86161> (staženo 18.6.2022).

GUZEL, I. G., Polygamy As a Form of Marriage: Based on Sociological Research Publikováno: leden 2021 [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/348731292_Polygamy_As_a_Form_of_Marriage_Based_on_Sociological_Research (staženo 12.6.2022).

HECZKO, S. Fenomén polygamie z religionistického hlediska [online]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/44658/BPTX_2010_2_11270_RZSZTKT14_58704_0_114562.pdf (staženo 26.7.2022).

JEROCHINA E.V., MARSAKOVA V.D., Многоженство в России: Миф или реальность, [online]. Publikováno: 2017 Dostupné z: <https://elibrary.ru/item.asp?id=32402609> (staženo 3.12.2021).

KOŃCZAK, I., Polygyny Amongst Muslims in the Russian Federation. Publikováno: červen 2018 [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330248307_Polygyny_Amongst_Muslims_in_the_Russian_Federation (staženo 10.11.2021).

KUBEŠ J, Islám – sunnité a šiité Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2005/MVE413/um/islam_sunite_siite.pdf (staženo 30.7.2022)

LARUELLE M., Ислам в России. Поиск баланса между безопасностью и интеграцией, [online]. Publikováno: prosinec 2021 Dostupné z: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/laruelle_russie_islam_ru_2021.pdf (staženo 17.7.2022).

LURIE, S., Experience of Contemporary Russian Muslim Polygamous Families: Narrative Analysis Publikováno: 20.3.2017 Dostupné z: http://elib.sfu-kras.ru/bitstream/handle/2311/32336/07_Lurie.pdf;jsessionid=FF7596445307831513EC464718B19624?sequence=1 (staženo 5.12.2012).

MALAŠENKO, A. Ислам и политика в России. [online]. Dostupné z: http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/pec/2006/5-6/ProEtContra_2006_5-6_08.pdf (staženo 20.4.2022).

MALAŠENKO, A.: Islam in Russia,[online]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40972148> (staženo 20.4.2022).

NEŠPOR, Z. Sociologický ústav AV ČR. Sociologická encyklopedie. [online] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Polygamie> .

PRAZAUSKAS, A. Russia and Islam, [online] Dostupné z: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/int/int_0803c.pdf (staženo 26.4.2022).

SADÍLKOVÁ V., Islám a muslimové v Rusku, vztah Ruska k zemím Blízkého východu, Publikováno: 2012 [online] Dostupné z: https://theses.cz/id/p5owsl/?lang=cs;zoomy_is=1 (staženo 26.7.2022).

SILANTIYEV, R. Новейшая история ислама в России [online]. Publikováno: 2007 Dostupné z: <https://www.litres.ru/roman-silantev/noveyshaya-istoriya-islama-v-rossii/chitat-onlayn/> (staženo 10.6.2022).

SMITH, M. A. Islam in the Russian Federation [online]. Publikováno: prosinec 2006 Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/94458/06_Nov.pdf (staženo 10.6.2022).

Семейный кодекс России 2021 [online]. Dostupné z: <https://www.semkod.ru/nebo>
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8982/eff2fdb151dc56cf74a0a70b3dbef1475c08d5c0/#dst100059 (staženo 5.12.2021).

Sharia Law Countries 2022 [online]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/sharia-law-countries> (staženo 10.4.2022).

Polygamy is rare around the world, Pew Research Center [online]. Publikováno: 7.12.2020 Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/12/07/polygamy-is-rare-around-the-world-and-mostly-confined-to-a-few-regions/> (staženo 16.7.2022).

Pojem súra [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/sura> (staženo 26.7.2022).

Šaría - Novinky.cz. [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/saria-40369309> (staženo 10.5.2022).

В России разрешено многоженство [online]. Publikováno: 21.7.1999 Dostupné z: <https://www.kommersant.ru/doc/222270> (staženo 10.5.2022).

Нашумевшая чеченская свадьба! Как сегодня живет начальник полиции, женившийся на школьнице [online]. Publikováno: 9.12.2020 Dostupné z: <https://ont.by/news/nashumevshaya-chechenskaya-svadba-kak-segodnya-zhivet-nachalnik-policii-zhenivshijsya-na-shkolnice> (staženo 10.5.2022).

Елена Милашина, Глава чеченского РОВД захотел жениться: требуется помощь [online]. Publikováno: 30.4.2015 Dostupné z: <https://novayagazeta.ru/columns/68304.html> (staženo 11.5.2022).

Муфтий Москвы предложил легализовать в России многоженство для мусульман [online]. Publikováno: 27.5.2015 Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/443592> (staženo 3.12.2021).

Муфтий Пшихачев заявил о неизбежном введении в России многоженства [online]. Publikováno: 19.5.2015 Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/442552> (staženo 3.12.2021).

Рамзан Кадыров: людям в масках не место в Чечне [online]. Publikováno: 18.5.2015 Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/448043> (staženo 3.12.2021).

Муфтий Москвы призвал узаконить многоженство в России [online]. Publikováno: 25.9.2019 Dostupné z: <https://www.idelreal.org/a/30183515.html> (staženo 3.12.2021).

Жириновский предложил разрешить многоженство для борьбы с алкоголизмом – Российская газета. [online]. Publikováno: 13.3.2014 Dostupné z: <https://rg.ru/2014/03/14/zhirinovski.html> (staženo 17.7.2022).

«Серая зона» семейного права: проблема многоженства в исламе [online]. Publikováno: 8.1.2022 Dostupné z: <https://realnoevremya.ru/articles/237275->

seraya-zona-semeynogo-prava-problema-mnogozhenstva-v-islame (staženo 22.7.2022).

Исламове́ды сочли невозможной легализацию многоженства в Чечне [online]. Publikováno: 9.10.2019 Dostupné z: <https://amp.kavkaz-uzel.eu/articles/340998/?fbclid=IwAR0wCUkzokKgbVluTERfEBbwPT1NJHkuvRooQC7HNEckFamVcGGjCaIDPjg> (staženo 23.7.2022).

В Госдуме допустили запрет на пропаганду многоженства в России [online]. Publikováno: 18.7.2022 Dostupné z: <https://news.ru/vlast/v-gosdume-dopustili-zapret-na-propagandu-mnogozhenstva-v-rossii/> (staženo 23.7.2022).

Матвиенко выступила против легализации многоженства в РФ [online]. Publikováno: 20.5.2015 Dostupné z: <https://www.interfax.ru/russia/442756> (staženo 23.7.2022).

Ингушские власти боятся потерять жен [online]. Publikováno: 18.7.2000 Dostupné z: <https://www.kommersant.ru/doc/153277?query=%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE> (staženo 20.6.2022).

Многоженство: за и против [online]. Publikováno: 9.4.2009 Dostupné z: <https://pravo.ru/review/view/10096/> (staženo 23.7.2022).

В России тоже есть многоженство – вот как это устроено - Russia Beyond по-русски. [online]. Publikováno: 11.6.2021 Dostupné z: <https://ru.rbth.com/read/1525-polygamy-in-russia> (staženo 20.6.2022).

Узаконить любовниц: кто защищает многоженство в России [online] Publikováno: 25.10.2019 Dostupné z: https://www.gazeta.ru/lifestyle/style/2019/09/a_12687637.shtml?updated (staženo 3.12.2021).

Омбудсмен Чечни поддерживает многоженство в республике Publikováno: 22.5.2015 [online] Dostupné z: <https://bykvu.com/ua/bukvy/2187-ombudsmen-chechni-podderzhivaet-mnogozhenstvo-v-respublike/> (staženo 26.7.2022).

Příloha č.1

SLOVNÍČEK POJMŮ

Hadisy = skutky a výroky islámského proroka Mohameda, které (v rané fázi islámu) byly předávány ústně, avšak později vzniklo několik sbírek.⁷⁶

Imám = vážený vůdce, který stojí v čele při společné modlitbě v mešitě nebo kdekoli na rituálně čistém místě.⁷⁷

Korán = hlavní náboženský text islámu (kniha), který se skládá z recitací Mohameda (proroka islámu).

Lidová náboženství = pojem, který v religionistice a etnologii označuje různé náboženské formy a projevy, které se liší od praktik organizovaného náboženství, byť s nimi obvykle nějak souvisejí.

Madrasa = stavba určená pro vyšší typ výuky islámských oborů, kde se vzdělávají náboženští znalci, státní úředníci...⁷⁸

Muftí = muslimský vzdělanec, který je kompetentní k vydávání právních dobrozdání (*fatwa*).⁷⁹

Nikáh = správně uzavřené *šariátské* manželství, podle Božího Zákona nezbytnou podmínkou soužití muže a ženy.

Sunna = muslimská tradice, po Koránu druhý soubor autoritativních ustanovení.⁸⁰

Súra = kapitola, výrok v Koránu.⁸¹

Šaría = arabsky „cesta“, islámské právo/náboženské právo odvozené ze zásad islámu v Koránu a *hadisech*.⁸²

⁷⁶ Pojem hadisy [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hadisy>. (staženo 10.5.2022)

⁷⁷ EXNEROVÁ, V.: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 187.

⁷⁸ EXNEROVÁ, V.: Islám ve Střední Asii za carské a sovětské vlády, str. 188.

⁷⁹ OSTŘANSKÝ, B.: Atlas muslimských strašáků aneb, Vybrané kapitoly z "mediálního islámu". str. 115.

⁸⁰ OSTŘANSKÝ, B.: Atlas muslimských strašáků aneb, Vybrané kapitoly z "mediálního islámu". str. 154,

⁸¹ Pojem súra [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sura> (staženo 26.7.2022).

⁸² Šaría - Novinky.cz. [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/saria-40369309> (staženo 10.5.2022).

Wahhábismus = fundamentalistický proud v rámci sunnitského islámu, který je v současnosti státní ideologií Saúdské Arábie.⁸³

⁸³ OSTŘANSKÝ, B.: Atlas muslimských strašáků aneb, Vybrané kapitoly z "mediálního islámu". str. 172